7

nsoh@okDlwDre~

प्रियविद्यार्थिनः पूर्वपाठे भवन्तः स्वस्तिसूक्तस्य विषये अजानन्। अस्मिन् पाठे भवन्तः देवीसूक्तस्य/वाक्सूक्तस्य माध्यमेन वाचः महत्त्वम् अवगमिष्यन्ति। येषां शब्दानां वयम् उच्चारणं कुर्मः तेषां शब्दानाम् ऋग्वेदे देवीरूपेण प्रतिष्ठा विद्यते। तत्र अस्याः विशेषतानां पद्धतीनां च विषये निरूपितम् अस्ति। ऋग्वेदस्य दशमे मण्डले १२५तमं सूक्तं देवीसूक्तं वाक्सूक्तं वा कथ्यते। मन्त्राणाम् ऋषिः वागस्ति तस्याः च पुत्री अम्भृणा अस्ति। एवं सम्पूर्णं नाम वागाम्भृणी अस्ति। देवतायाः नाम अपि वागाम्भृणी एव अस्ति। अर्थात् सूक्तस्य दृश्ये ऋषिः चिह्नितो भवितुमर्हति।

mís';kfu

इमं पाठं पठित्वा भवन्तः शक्ष्यन्ति :

- स्वस्तिसूक्तस्य उच्चारणं कर्तुम्य ;
- स्वस्तिसूक्तस्य अर्थं ज्ञातुम् ।

7.1 noh lä e@okD lä Ek

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः।

अहं मित्रावरुणोभा बिभर्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा॥

अहं महतः परमात्मनः वाक् ज्ञानशक्तिना अष्टवसुषु विचरणं करोमि। अहं वाक् एकादशरुद्ररूपेण विचरणं करोमि, अहं द्वादश आदित्यरूपेण विश्वदेवानां च रूपेण विचरामि। अहं मित्रावरुणौ दधामि अहम् इन्द्राग्नी दधामि अहम् अश्विनौ च दधामि।।

अहं सोममाहनसं बिभर्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम्।

अहं दधामि द्रविणं हविष्मते सुप्राव्ये३यजमानाय सुन्वते॥

अहं दृष्टिदोषनाशयितारम् उत् अशान्तिनाशकं चन्द्रं दधामि। अहं सूर्यं वायुं भजनीयं च यज्ञं दधामि। अहं हविदात्रे विद्वद्भ्यः भोजनेन प्रकृष्टतया तृप्तिकर्त्रे, विदुषां पानार्थं सोमरसस्य सम्पादयित्रे, यजमानाय आत्मने दानाय धनं दधामि।

अ॒हं रा॒ष्ट्री॑ सं॒गम॑नी॒ वसू॑नां चिकि॒तुषी॑ प्रथ॒मा य॒ज्ञिया॑नाम्।

तां मा॑ दे॒वा व्य॑दधुः पुरु॒त्रा भूरि॑स्थात्रां॒ भूर्या॑वे॒शय॑न्तीम्॥

अहं जगद्रूपस्य राष्ट्रस्य स्वामिनी अस्मि, समस्तानां धनानां सङ्गतिकारयित्री तथा च धनानां प्रापयित्री, श्रेष्ठकर्मणां प्रथमा प्रमुखा च चेतयत्री अस्मि। बहुरूपवतीं जडजङ्गमपदार्थेषु बहुरूपेण आवेशयन्तीं मां ज्ञानीजनाः बहुरूपेण वर्णयन्ति।

मया॒ सो अन्न॑मत्ति॒ यो वि॒पश्य॑ति॒ यः प्राणि॑ति॒ य ईं॑ शृ॒णोत्यु॒क्तम्।

अ॒म॒न्तवो॒ मां त उप॑ क्षियन्ति श्रु॒धि श्रु॑त श्र॒द्धिवं॑ ते॑ वदामि॥

मया स्वीकृतं भोजनं सः अत्ति। यः विशेषं पश्यति, यः प्राणिति यः कथितं शृणोति, ये मां न मन्वते ते उपक्षयं नाशं प्राप्नुवन्ति। हे विद्वान् मित्र! शृणु श्रद्धया प्राप्तव्यानां वचसाम् उपदेशम् अहं करोमि।

अ॒हमे॒व स्व॒यमि॒दं व॑दामि॒ जुष्टं॑ दे॒वेभि॑रु॒त मानु॑षेभिः।

यं का॒मये॒ तंत॑मु॒ग्रं कृ॑णोमि॒ तं ब्र॒ह्माणं॒ तमृषिं॒ तं सु॑मे॒धाम्॥

अहं स्वयं देवैः मानुषैश्च सेवितम् इदं ब्रह्म उपदिशामि। अहं यं यम् इच्छामि तं तं उग्रं सर्वश्रेष्ठं करोमि। तमहं सृष्टेः निर्मातारं ब्रह्माणं करोमि तम् ऋषिं तं सुमेधायुतं मनुष्यं करोमि।

अ॒हं रु॒द्राय॒ धनु॒रा त॑नोमि ब्रह्म॒द्विषे॒ शर॑वे॒ हन्त॒वा उ॑।

अ॒हं जना॑य स॒मदं॑ कृणोम्य॒हं द्यावा॑पृथि॒वी आ वि॑वेश॥

विदुषः ब्राह्मणान् च प्रति विद्वेषवद्भ्यः क्रूरस्य तथा हिंसकस्य हननाय अहं धनुश्शास्त्रं साधयामि। लोककल्याणाय अहम् अहंकारिणा सह सङ्ग्रामं करोमि । अहं द्यावापृथिव्यौ सम्यक्तया प्रविश्य निवसामि।

अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्मम योनिरप्स्वन्तः समुद्रे।

ततो वि तिष्ठे भुवनानु विश्वोतामूं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि॥

अस्य जगतः मूर्धारूपे उत्कृष्टभागे स्थितं पालकं सूर्यम् अहं जज्ञे। समुद्रः अर्थात् परमात्मनि याः व्यापनशीलाः बुद्धयः सन्ति तासु मम एव कारणत्वं विद्यते। अथवा समुद्रेषु अहमेव कारणरूपेण विद्यमाना अस्मि। अथवा समुद्रः अर्थादन्तरिक्षे जलशरीरदेवेषु कारणरूपेण अस्मि। अतः सम्पूर्णमहाभूतेषु प्रविश्य अहमेव तानि विविधरूपे व्याप्तवती अस्मि इमं द्युलोकं च अहं सर्वत्र व्याप्ता भूत्वा स्वकारणशरीरेण स्पृशामि।

अहमेव वात इव प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा।

परो दिवा पर एना पृथिव्यैतावती महिना सं बभूव॥

अहम् समग्राणां लोकानां लोकान्तराणां च निर्माणं कुर्वती उत् निर्माणाय वेगवान् वायुः इव प्रगतिशीला अस्मि। द्युलोकात् परं पृथिव्याश्च परं एतान् अतिक्रान्त्वा स्वीयमहिम्ना अहं वाक् महापरिणामवती भवामि।

noh@okd lDre

ikBxrk% ç'uk% 7-1

(1). निम्नांकितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रयच्छत।

(i) का देवी भवति?

(ii) पशवः किं वदन्ति?

(iii) वाक् कतिभिः पदैः निर्मिता अस्ति?

(iv) तुरीयां वाचं के वदन्ति?

HkoUr% fd% f'kf{kroUr%

- वाचः महत्त्वम्य
- वाक्सूक्तस्य उच्चारणम्य
- वाक्सूक्तस्य अर्थज्ञानम्।

ikBkUrk% ç'uk%

1. वाक्सूक्तस्य महत्त्वं स्वशब्देषु लिखत।

mÙkjekyk

7.1

(1)

1. वाक्
2. ऊर्ध्वा वाक
3. चत्वारि
4. मनुष्याः